МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Проблеми лінгвістичної семантики

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

18 листопада 2022 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

УДК 81’37
П 78

Проблеми лінгвістичної семантики: VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (18 листопада 2022 року).
П 78 Збірник матеріалів. Рівне: РДГУ, 2022. 122 с.

The Problems of Linguistic Semantics: The 7th International Scientific and Practical Internet Conference (November 18, 2022). The Collection of Conference Proceedings. Rivne: RSUH, 2022. 122 p.

У збірнику матеріалів VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної та культурної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings «The Problems of Linguistic Semantics» focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive and Cultural Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

УДК 81’37

Редакційна колегія:
Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.
Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:
Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Станіславчук Н.І.**, викладач

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(*протокол № 10 від 27.10.2022 р.*)

©Автори публікацій, 2022
©Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

АРХАНГЕЛЬСЬКА А.М.	СТИМУЛИ Й ЧИННИКИ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ СЛОВОТВІРНИХ ФЕМІНАТИВІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	6
КАПРАНОВ Я.В.	СТАТИСТИЧНЕ ВИМІРЮВАННЯ СИНОНІМІВ Й АНТОНІМІВ У БРИТАНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ КОРПУСІ	9
СІРАНЧУК Н.М.	ПЕДАГОГІЧНА СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА КОМУНІКАТИВНІЙ ОСНОВІ	12
ПАВЛОВА О.І.	СОЦІОЛОГІЯ У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	15
БІСОВЕЦЬКА Л.А., СУРЖУК Т.Б.	ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	21

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ

DEMENCHUK O.	PRINCIPAL APPROACHES TO LEXICAL SEMANTIC DERIVATION STRATEGIES	25
DEMENCHUK D.	KONCEPT CZASU WOLNEGO W UJĘCIU SOCJOLINGWISTYCZNYM	27
ТРИФОНЮК Л.Ю.	МЕНТАЛЬНЕ ПОЛЕ ПРЕДИКАТА *THINK*	30

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

МІЗІН К.І.	ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ЗІСТАВНОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ	37
АЛАДЬКО Д.О., АЛАДЬКО О.Д.	ГЕНДЕРНА СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ У ФРАЗЕОЛОГІЇ	41
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У ПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ НА МАТЕРІАЛІ РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВ	44
КІНАЩУК А.В.	ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)	47

ФЕДОРОВ І.Б.	ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *АРТЕФАКТНИЙ ПРОСТІР ЛЮДИНИ* У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	50
ХОМУТОВСЬКА І.С.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З НАЗВАМИ ТВАРИН В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	52

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

ЛЕМІШ Н.Є.	СИНКРЕТИЧНІСТЬ ЛЕКСИЧНОГО І ГРАМАТИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СПОЛУЧНИКА ‘AND’	55
ОРЕЛ І.І.	ФОРМУВАННЯ ОЦІНКИ У КОНОТАТИВНІЙ СТРУКТУРІ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ	58
ТАРАСЮК Н.Ю.	КАТЕГОРІЯ АКТИВНОСТІ/ПАСИВНОСТІ ЯК ВИЯВ ДЕРИВАЦІЙНОЇ ТА СЛОВОТВІРНОЇ ФУНКЦІЇ МОРФЕМ	61
ГЕДЗЕРУК О.В.	ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ІЗ СОМАТИЧНОЮ ЛЕКСИКОЮ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	64
ІЛЬЧУК Л.С.	СТЕРЕОТИПНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО НЕГАТИВНІ РИСИ ХАРАКТЕРУ ЖІНКИ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ТА УКРАЇНСЬКОМОВНОГО СУСПІЛЬСТВА	67

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

КОНДРАТЮК Н.В.	ЕПОНІМИ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	70
ВАКУЛІЧ А.І.	РОЛЬ І МІСЦЕ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	75
СЕРГІЙЧУК Н.Ю.	ОСНОВНІ СПОСОБИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ГЕОГРАФІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ	78
СИВОРІГ Н.В.	РОЛЬ І МІСЦЕ НІМЕЦЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	81

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

ШУЛЬЖУК Н.В.	ВЗАЄМОДІЯ ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНОЇ, СЕМАНТИЧНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІАЛОГІЧНОЇ РЕПЛІКИ	85
ЗАЛУЖНА О.О., РОЛЛЕР А.Ю.	ДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ІДІОСТИЛЬ ТА ІДІОЛЕКТ	91
КАЛІНІЧЕНКО М.М.	ДИКУНСЬКІ СЕНСАЦІЇ ДЖОНА НІЛА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОРІЧЧЯ	94
КОНСТАНТІНОВА О.В.	ЛЕКСИЧНІ Й СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІЇ В ТЕКСТАХ НОВИН *CNN* ПРО УКРАЇНУ	98

ЧЕБЕРЯК А.М.	СОЦІАЛЬНА, КОМУНІКАТИВНА, МОВЛЕННЄВА РОЛІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ	100
ЮРКОВСЬКА М.М.	ДО ПИТАННЯ ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ КОМІЧНОГО НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ В НЕГОМОГЕННИХ ТЕКСТАХ	104
ЖАЛКО Д.Д.	СЕМАНТИКА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ МАРКЕРІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ	107
ЧЕРНЯК К.О.	ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДИСКУРС»	109

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

КУЧМА Т.В.	ДЕФОРМАЦІЯ АНТРОПОНІМІВ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	112
МОКРА Т.А.	ФЕНОМЕН ЛАКУНАРНОСТІ В КОНТЕКСТІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)	116
КОЛОМІЄЦЬ Н.М.	ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ МАТЕРІАЛАХ МАРКЕТИНГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	119

УДК 81'42

Юрковська М.М., канд. філол. наук
Донецький національний університет імені Василя Стуса
(Вінниця, Україна)

ДО ПИТАННЯ ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПРИЙОМІВ КОМІЧНОГО НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ В НЕГОМОГЕННИХ ТЕКСТАХ

Семіотично-неоднорідні (негомогенні, креолізовані) тексти характеризуються неослабним інтересом у сучасних дослідників. Під впливом віртуальної комунікації та в умовах новітніх технологічних можливостей чисельність та різновиди таких текстів постійно зростають. Природньо, актуальною залишається потреба у їх всебічному вивченні, класифікації, описі структури та засобів виразності, дослідженні особливостей екстралінгвістичного функціонування, розробці відповідного термінологічного апарату. Традиція вивчення засобів виразності у текстах різних типів є завжди актуальною задачею, адже результати таких досліджень слугують вагомим теоретико-практичним внеском у таких лінгвістичних галузях як стилістика, лексикологія, прагматика тощо.

Проблематика реалізації комічного у мові є актуальною для дослідників та систематично стає об'єктом сучасних вітчизняних та зарубіжних лінгвістичних досліджень. Варто згадати таких сучасних дослідників, які фундаментально вивчають мовні механізми комічного як С.М. Бассай, 2016, 2019; О.Я. Кузьмич, 2015; О.О. Савіна, 2016, 2019; В.О. Самохіна, 2012; А.Р. Габідулліна, 2021 та ін. Серед недавніх досліджень присвячених інструментам репрезентації гумору та комічного у мові варто виокремити наукові розвідки О.В. Лісун, А.В. Совєтної (2020); Марченко В.В., Марченко В.О. (2019); Назаренко О. І., Нестеренко О. Є. (2020); М.О. Князян (2017); Х.Р. Монастирської (2018). Незважаючи на актуальність обраної теми та зацікавленість у ній значної кількості дослідників, питання використання прийомів комічного у негомогенних (семіотично-неоднорідних, креолізованих) текстах залишається висвітленим лише частково, що пояснює нагальність обраної тематики.

Гумор у дискурсі реалізується за допомогою мовної гри (Габідулліна, Жарикова, 2021, с. 8). Це твердження вкотре підтверджується аналізом емпіричного матеріалу, в якості якого для

цього дослідження слугували англомовні анімаційні комедії. Зокрема, когнітивно-логічною основою комічного в семіотично-негомогенних текстах часто є принцип гри та інконгруентності, які випливають з порушення правил мовного узусу. Комічний ефект досягається не лише на ситуаційному рівні, але й шляхом використання внутрішньо текстових можливостей негомогенного тексту, задіюючи увесь арсенал мовностилістичних засобів та прийомів. Відтак ефект комічного досягається завдяки різнорівневим лінгвостилістичним прийомам, які в свою чергу об'єктивують навмисно неясне, одноманітне, абсурдне, невиправдано емфатичне персонажне мовлення і сприяють створенню кумедних та недоладних образів. Широко представлені у текстах анімаційних комедій прийоми комічного на синтаксичному рівні, які при розгляді умовно розділено на рівень словосполучення та рівень речення.

У словосполученнях слова взаємозалежні та поєднані певним типом синтаксичного зв'язку, і при побудові відповідних мовленнєвих одиниць необхідно враховувати загальні синтаксичні правила: сполучення слів (колімацію) та лексико-фразеологічну обумовленість їх сполучення (колокацію). Навмисне порушення таких правил може свідчити про стилістичне забарвлення висловлювання та комічний контекст його використання, наприклад: *holy mackerel, holy Porsche, shoulder blades, aphid beer* та ін.

Вагомими інструментами комічного на рівні словосполучення також є тропи. Наприклад, традиційно гіпербола інтенсифікує якісь риси чи характеристики з метою акцентувати ті чи інші сторони предмета, посилити оцінку чи іронію. Джерелом гумору гіпербола може стати у невідповідному контексті, тобто коли перебільшення є стилістично невиправданим: *cosmic children of the universe* вжито замість слова «гості» або *serenity circle* замість «домівка».

Поширеним джерелом комічного є прийом зміни лексичного складу фразеологічних одиниць, в основі якого лежить така характерна особливість фразеологізмів як стійкість чи сталість. У таких випадках заміна одного елементу стійкої конструкції не порушує ритміко-синтаксичної структури вихідної фрази, а найбільш вдалими, влучними та комічно активними стають заміни співзвучними та структурно схожими лексичними одиницями, наприклад:

I want to do my part for the hive (life → hive)
What right do they have to our hard-earned honey? (money → honey).

Така заміна не завжди може здійснюватися співзвучними лексемами, що водночас не перешкоджає розумінню її ігрового характеру і буде легко упізнаною завдяки контексту.

На рівні речення мовна гра так само реалізується в структурному та змістовому планах. Джерелом комізму фрази може стати як її навмисна неясність чи коструватість, так і незугарна синтаксична побудова. В текстах емпіричного матеріалу, висловлювання такого типу зазвичай належать авантюрним чи розсіяним персонажам, або ж таким, що перебувають у спантеличеному чи емоційному стані. Лінгвістично такий стан часто підтримується використанням ампліфікації та її підвидів.

Наприклад, ампфлікаційний ряд може створювати ускладнена конструкція – конкатенація, компоненти якої пов'язані послідовним підпорядкуванням. Конкатенація, яка зазвичай розцінюється як недолік, в комічному тексті орієнтує на ефект гумору, наприклад:

Angie, I wish I knew now what I knew then. I mean, I wish you knew what I knew, I mean, before this …

Серед синтаксичних засобів комічного можна виокремити й, навпаки, навмисно скорочене мовлення, коли та змістовна частина речення, яка мала би бути найінформативнішою, замінюється кумедними словами, відомими у стилістиці як «химерна мова». Таке словесне химерування належить до прийомів лексичного рівня, але саме через його синтаксичне розташування висловлювання зазнає браку змісту.

До потужних способів створення гумору належать фігури контрасту та навмисний збій у логіці. Вчені припускають, що порушення засад логіки найчастіше пов'язаний з прийом «ошуканої надії». Йдеться про таку побудову синтаксичної одиниці, коли тематичні, смислові та структурні очікування, асоціативні стереотипи (пресупозиції) початку висловлювання суперечать змісту його кінцівки.

Отже, мовна гра на синтаксичному рівні реалізується як на структурному, так і змістовому рівнях. Через порушення правил колімації та колокації виникає комізм на рівні словосполучення. На рівні речення гумор здебільшого виникає через невідповідність логічних зв'язків та синтаксичної побудови речення.

Список використаних джерел:

Габідулліна, А.Р., & Жарикова, М.В. (2021). *Лінгвістична природа гумору: навчальний посібник.* Слов'янськ.